

BÉTSI MAGYAR ÚJSÁG.

EZEN NEVEZET ALATT:

MAGYAR KURIR.

1832-dik

ESZTENDŐRE.

A' FELSÉGES TSÁSZÁR' ÉS APOSTOLI KIRÁLY'
KEGYELMES ENGEDELMÉVEL,

SZERKEZTETI ÉS KIADJA

MÁRTON JÓSEF,

a' Bétsi Ts. K. Universitásban a' Magyar Nyelvnek és Literaturának rendkívül
való Professora, Tek. Beregh Vármegyének Tábla Bírāja, és a' Magyar Tudós
Társaságnak levelező Tagja.

ELSŐ FÉL-

ESZTENDŐ.

BÉTSBEN,
NEMES HAYKUL ANTAL' BETŰJIVEL.

A' Bagoly a' Böltset példázza, ki bárha setétben

Vesztegel is lát ott, hol más semmit se vesz észre.

MAGYAR KURIR.

Óh! Ki hatalmadnak munkáit igazgatod ott fenn;
 Felséges Szentség! nézz könyörülni tudó
 Szent szemekkel ránk; szüntessd a' bánatok árját
 Drága Hazánkban, melly ennyire gyászba borult.
 A' mult esztendő keserű poharának epéje
 Múlják el tőlünk végre, kegyelmes Atyánk!
 Mélyen elbúsult szívünk éleszszed örömré,
 Áld meg ez esztendőt, kér esedezve Hazánk!

Indult Bétsből, Kedden, Januárius 5-dikán, 1832.

B é t s.

Ő Ts. K. Felsége méltóztatott a' mult eszt. Dec. 24-kén költ Királyi végzése által Méltos. Mérei Mérey Sándor Ts. K. Kamarás és Personális Urat Ns Somogy Vármegye Főispányává kegyelmesen kinevezni.

F r a n t z i a O r s z á g.

A' Ministeri Tanács Elölülője Perier Ur, a' Követek Kamarájának Dec. 17-ki Ülésében, a' Lyoni Történetekről, nevezetesen azoknak, azon részéről, melly a' dolgoknak, az Orleáni Hrg és a' hadi Minister oda lett elutasításoktól a' mai napig terjedő folyamatját foglalja magában, (mert az elébbi történeteket Nov. 25-kén már közölte) teszen tudósítást. Ez az egész tudósítás Olvasóink előtt már esmeretes lévén, elhalgatjuk, tsak azt említvén meg: — hogy az említett Hertzeg útitársával együtt úgy hagyta oda Lyont, mint

a' mellyben a' tsendesség és a' törvények teljes hatalommal uralkodnak. Most a' dolgoknak törvényes vizsgálása foly, mert kötelességeket sértenék meg a' Ministerek, ha azt, hogy nekik a' Lyoni nyughatatlanságok éppen nem tetszettek, nyilvánvalóvá nem tennék. Ezután a' Beszélő, azon állítás hamis voltát igyekeztvén megmutatni, mintha a' Frantzia Ország szenvedő állapotjának a' Juliusi Revolutió volna oka, a' jelen Igazgatóságoknak azon rendszabásait hordja elő, mellyeket az, 1-ör hogy az Ország terhein könnyebbítsen, a' míveszi szorgalom és kereskedés előmozdításában tett, és tenni máig! is meg nem szűnik, midőn a' Kamara Tanácskozásainak mindég olyan törvényjavallatokat: mint p. o. a' portékák általszállítása, (Transit) a' kereskedő helyek, Ország utak, Tsatornák, közönséges munkák 's a' t. ajánl, mellyek a' Társaság materialis Interestésjén munkálkod-

nak, 2-or a' belső rend helyreállításában véghez vitt, — a' melly belső rend alatt a' Beszélő nem csak az Ország utak és városok bátorságát, hanem a' frantzia új institutióinak erős és békességes elintézését, és a' Nemzeteknek adott parolát érti, hogy a' Juliusi Revolutio, más, akármitsoda igazgatás formájával bíró Statusokkal lehet barátságos egybeköttetésben, és hogy a' frantzia jelen Igazgatószerk-principiumai, az attól különböző minden régibb Principiumokkal öszveférhet. 3-or, az Adók dolgában behozott, — mellyekről a' beszélő megmutatja, hogy ha szinte mostanában a' Nemzeti függetlenség fenntartása több rendkívül való költségre kényszerítette is az Országot, mint egyébbkor, még is az, nem nevedett, vagy legalább annak viselésével a' Nép nem terheltetett. Az 1831 diki Budget summája 1172 millió volt — mellyből rendkívül való kiadásokra 225 millió rendeltetett. Az 1832-ik eszt. rendes és rendkívül való Budgetja mind öszve 1097 millióra megy. Ha az ezen két Budgetból, a' rendes költségekre fordított summákat, (melly t. i. az egyikben 946 a' másokban pedig 955 millió) fel vesszük, úgy találjuk, hogy azok öszve adva is sokkal kissebbek, mint azon hitelezések, mellyek a' Restrauratio utolsó esztendeiben jóvá hagyódtak. — Azután azt mutatja meg a' beszélő, hogy, a' mit sokan emlegetnek, — az a' politikai Systema sem volt oka a' Lyoni lázadásnak, mellyet a' jelen Igazgatószerk egyszer felvévén állhatatosan követ, annyival inkább, mivel azt maga a' Kamara is el fogadta és több ízben megerősítette. Az alap, mellyen ez a' Systema épül, a' Békességnek a' Frantzia Nemzet függetlensége és betsülete megsértése nélkül való fenntartása. Ez a' békesség egyedül való záloga a' Ka-

pitálisták bizodalmanak: egyedül tsak ez lehet kezes a' felől, hogy az a' kereskedés, mellyet a' hadra való kinézés megtsökkentett, ismét helyre fog állani, — a' békesség, a' legjobb kémellője mind a' Status, mind a' dolgozó rend Interesséjének, végre a' Budgeton tsak az, és nem más javithat legkönnyebben: egyszóval, az a' leghathatósabb eszköz minden nyomorúságok és veszélyek ellen.

Végezvén a' Ministeri Tanáts Elölülője a' Lyoni dolgokról való tudósítást, a' Ministeriumnak azokra nézve az Opposition de Tracy, Mauguin és Odillon-Barot Uraktól, erős szemrehányások tétettek. Perier, és a' kereskedés Ministere Gróf d' Argout tüzesen óltalmazták az Igazgatószerket, megmutatván a' Ronai Megye Praefectusának, hozzájuk útasított leveleiből azt, hogy a' Ministerium nem alkalmas időben tudósittatott a' Tarifáról, tsak azon a' napon nevezetesen, a' mellyen már az Lyonban alá is íródott, — hogy a' Ministerium ezt a' Tarifát, a' leg első megpillantásra mindjárt olyanak ítélte, a' melly meg nem állhat, — és utóljára, hogy a' Ministerium a' pezsgésről 's a' fenyegető zenebonáról egész az utolsó szempillantásig (Nov. 20-káig) semmit sem tudott. Minthogy még Nov. 20 kán (a' lázadás kiütése napján) Lyonból, mind a' polgári, mind a' katonai hivatal a' legtökéletesebb tsendességről írt 's azt állította, hogy semmi rossztól félni nem lehet.

Ezen mentő beszédét a' Ministeri Tanáts Elölülője elvégezvén, egy kevés ideig tartó pihenés végett, a' Gyűlés helyéből kifordult. Midőn egy titkos graditson menne, Dumolard (a' Ronai Megye Praefectusa, ki a' Statustanátsosok gyűlésében jelen volt, és alattomban éppen arra a' helyre vette ma-

gát, a' mellyen a' Ministeri Tanács Elöl-
ülője ment) elébe szaladt, 's azt, az
Csaléval tett fenyegetődzések között sér-
tegető szavakkal illette. Mind azok, kik
a' Követek között ennek az illetlen tse-
lekedetnek tanúi voltak, azon való bosz-
szúságokat nyilván kijelenték és azt kí-
vánták, hogy ezen helyről, a' hel szé-
ke körülben sints, távozzék el. Sőt
sokan még azt is sürgették, hogy Du-
molardot a' Quaestorok tüstént fo-
gassákbe, úgymint a' ki a' Követek Ka-
marájának egy tagját mind szóval mind
tselekedettel, megsértette. A' mit mind-
azáltal Perier egy átaljában nem akart
és csak ezt mondta a' körülötte állók-
nak: „Imé, ebből láthatják az Urak,
milyen kellemetes dolog Ministernek
lenni.“ — Nem sokkal ezen botránkoz-
tató történet után egy Quaestor, fegyve-
res emberektől kísértetve a' Status-taná-
tsosok házába ment, hogy Dumol-
ardot onnan elvitesse, de a' ki már
ekkor, csak egyedül kalapját vévén ma-
gához, a' törvényszékből el illantot.

Dec. 20-kán, Dumolard a' Pá-
risi Ujságokba egy levelet iktattatott,
mellyben azt a' nyilatkoztatást teszi,
hogy ő olyan bánásmód mellett, a' mil-
lyet a' Ministerek rajta elkövettek, hí-
vatalát tovább viselni nem akar, 's en-
nél fogva a' Királyt kérte, hogy róla a'
Praefectusságot venné le. Ezen kérésre
e' vagy nem? bizonytalan, — elég hoz-
zá, hogy Dumolard Ur a' mint a'
Moniteur jelenti egy királyi rendelés ál-
tal Dec. 21-kén a' nem rendes szolgál-
latokban lévő Státus-tanátsosok Lajstro-
mából kitöröltetvén, 's Praefectusi hí-
vatalától megfosztatván, helyette a' Ro-
nai Praefecturába az Isere Megye Prae-
fectusa, Gasparin tétetett.

Párisban Dec. 19-kén délután ismét
nyughatatlanság történt. A' Pantheon
körüli sok száz tanuló sereglének ösz-

ve, olly tzéllal, hogy a' város nagyobb
részét bójárván, a' Cité Bergére
felé menjenek, és Romarino, Lan-
german és Schneider Generalisok-
nak, kik Párisba jönnek, zászlóval men-
jenek elébe. Az új hídnál egy tsapat
katonaság és több város szolgáitól kí-
sért Politzia biztosok akarták az említ-
tett Tanulókat megakadályoztatni, de
nem bódogútlak mind addig, míg a'
Lovasság segítségekre nem ment — a'
mikor az egész sereg ifjúság szélyel
verettegett.

Grenobbeból Dec. 19-kén (Ga-
zette de Lyon): Tegnap reggel az út-
szák szegeletein több helyeken lehetett
olvasni írásban (nem nyomtatásban) egy
ollyan hirdetést, melly által a' népest-
vére az Adók számadását vi'ssgáló Chau-
vét Ur házához hívódott, azért, hogy
annak, a' ki az ő hamar kótyavetyél-
tetni szerető keménységéről esmeretes,
tiszteletére matska mu'sikát tartsanak
(vagy azt háza előtt matska módra tejen-
dő nyávogásokkal tsúfolják) és hogy raj-
ta, a' főre és a' javakra vetett adók meg-
szaporításáért boszszút álljanak. A' po-
litzia a' köfalakra raggatott ezen írást,
vagy azért hogy észre sem vette, vagy
azért, mivel nem tartotta figyelemre
méltónak, estvére, a' mikorra a' lázza-
dás kezdődése határozódott, annak elhá-
rítására nézve semmi rendelkezést nem
tett. Estveli 7 óraker tehát mintegy 4,
5 száz ember gyűl irtóztató kiabálások
között a' Chauvet háza elébe. A' tiszt
éppen akkor ment haza, — és hogy az
ostromot eltávoztassa elbújt. A' kapuja
a' nagy verésre már mindjárt betört vol-
na, mikor azt a' szolgálai kinyitották. A'
dühösségbe jött nép a' Chauvet szobái-
ba tódul, az ablakon minden írásokat
ki hány, 's azokat az útszán nagy örö-
mök és ezen kiáltások között égeti meg:
Le az istentelen Chauvet! Halál

a' Chavét fejére! Ezt is lehetett hallani: Le Filep Lajossal! Le Perier Kasimirral! Azonközben a' Tisztviselők magokat közbe vetik. A' Maire segédjének, Riviernek, a' zenebona letsen desítésére tzelzött minden beszéde hiába való volt, 's vele tsak azt nyerte hogy kipsiszegették, és hosszú órral kéntelen volt onnan eltávozni. Mellyre nézve a' ház elébe mintegy fél puskalövésnyi távolságra rendes katonaság állítatott, 's fegyveresen ott várta a' további parantsolatot. A' nemzeti ör dobjai, mellyeket a' lázzadás hely szomszédsgában vertek, széllyel szaggatódván, a' Polgári katonaság közzül, tsak egy néhány tiszték gyúlhetek öszve. Azt mondják, hogy a' rendes katonaság, a' Nemzeti-ör nélkül semmit sem akart a' nép ellen indítani, és a' jeladó parantsolatnak sok ideig nem engedelmeskedett. — Utóljára a' lázzadók innen tsak ugyan eloszlattattak, a' mikor osztán az, Sagio Berliot Adószedő házához ment, hogy írásait annak is felégesse, — de be lévén zárva a' Ház kapuja, míg a' nép annak kinyitásával vesződött, a' sereg oda érkezett és az erőszakoskodókat nagy nehezen szélyel verte. Azt mondják, hogy Perier' Alfonsust a' Nemzeti-ör Kapitányát, ki Companiájából egy néhány emberrel a' zenebona helyére ment, ezen szavakkal fogadódott: Le a' Periérekkel. — A' Dobszóra sok Nemzeti gárdisták állottak ugyan elő, — de, a' mint mondják midön a' nép szájából ezen szavakat hallaná: „nekünk tsak a' személyre vetett adó ellen van szavunk, és a' tolvaj Chauvetot nem szenvedhetjük — valyon nem egy e' a' ti ügyetek, a' miénkkel, — tűzők mindjárt megaludt, és nagyobb része hazatért.

A' Lyoni selyem fábrikákban dolgozók példájára a' Praulhoy-i és Aube-

rivei (a' felső Marnei Megyében) Kerületekben lakó favágók is pártotütöttek azon erdőkben, a' hol dolgoznak, és napi fizetések felemelését kívánták. — Még egy darab ideig nem akartak dolgozni, az erdőkben sok pusztásokat tettek. A' lázzadás elnyomására, rendes katonaságnak és város embereinek kellett kiállani.

N a g y B r i t a n n i a.

A' mint a' Morning Chronicle mondja, Dec. 11-dikén estve Don Pedrónak egy embere vezérlése alatt 300 rongyos ruhában öltözött emberek tartottak a' Westministeri hidnak, olly tzelállal, hogy annak tájékán üljenek hajóra. Mindnyájának jó kedve volt addig, míg a' parthoz mentek, de bezzeg, midön hajóra kellett volna ülniük, és semmi fizetést nem kaptak, leesett az állok, el annyira, hogy a' 300 rongyos új katonák közzül alig mentek el 150-en.

A' Don Pedro emberei a' többek közt Liverpoolban is gyűjtöttek öszve 300 hajós legényeket azt hitetvén el velek, hogy tsak azon szállító hajókon fognak szolgálni, mellyek Rio de Raneiróból fogják a' Portugalliai regementeket ide szállítani, — 's azomban elindulások után alig hagyják el az irlandiai Tsatornákat, midön a' tiszték nyilván kijelentik, hogy Bella-Islebe fognak menni. Ekkor zúgni kezdtek a' hajós legények, és egy szélvész miatt a' Milfordi kikötő helybe verettetvén, minden podgyászaikkal együtt kiszállottak, és ki nyilatkoztatták, hogy ők tsak az Altenglands hajó zászló alatt akarnak szolgálni. A' miek volt Milfordban eladták, és ugy akarnak Liverpoolba visszatérni. — A' Don Pedro emberei törvényesen kérdeztetvén meg, az egész dologból a' jött ki, hogy azt a' britanniai tisztviselők látatlannak tettették.

H o l l a n d i a.

A' külső Minister, a' második Kamarával Nov. 12-kén a' következő Actákat közlé: I- az 51-dik Protokollumot, melly a' Hollandia meghatalmazottjainak azon nyilatkoztatását foglalja magába, hogy ők azon Nov. 7-kén hivatalosan kiadott írásokhoz, melly a' 24 tziikkelyékről szól, semmit sem akarnak többet adni. II. A' Conferentziának a' Hollandia meghatalmazottjaihoz küldött feleletét, — mellyben a' van: hogy az Aacheni Protocollum ugyan meg állapította azon just, mellynél fogva a' más Statusok Interestéi felett való tanátskozásokban ezek (a' statusok) részt vegyének, de ezen részvétel formája ugyan azon Protocollumban meghatározva nintsen. Ha mindazáltal a' Királynak, a' Hatalmasságokkal való egygyességre lépés formája jobban tetszik, abban az esetben még a' 24 tziikkelyekhez egy 25 diket kell adni, a' melly a' Királyt, a' 24 tziikkelyeknek a' Hatalmasságok részéről lejendő végrehajtattatása felől bizonyossá tegye. III. A' Conferentziának, a' Hollandia meghatalmazottjaikoz Nov. 12-kén hivataloslevelét, — melly ezeket arról tudósítja, hogy Belga Ország a' 24 tziikkelyeket el fogadta. IV. A' Hollandia Meghatalmazottjainak Nov. 14-kén erre adott feleletét. V. 52-ik Protocollumot, melly csak egyedül formalitásokkal van tele. — Mig Londonban a' Conferentzia és a' Hollandia meghatalmazottjai leveleiket egymás közt így váltogatják; az alatt Hágában a' 24 Tziikkelyek meghányásával vetésével foglalatoskodnak, melly munkának következésében ment, VI-or a' Conferentziához az a' Kerülő levél, mellyben annak az adódik értésére: hogy Hollandia előtt kedvesebb volna a' Hatalmasságokkal való közvetlen egyes-

ségre lépés formája. Ezen kerülő levéllel együtt vagynak a' Hágai Cabinetnek a' 24 tziikkelyekre tett jegyzései is, mellyek a' Tractatus, — nevezetesen pedig annak Luxemburgot és a' Scaldis vizén való szabad hajókázást illető tziikkelyei ellen tett esmeretes kifogásokat foglalják magokba, és a' mellyekben a' Király azt nyilatkoztatja ki, hogy ő Luxemburg eránt különösen kíván egyezni. És azon három Protocollumok következésében, — mellyek a' Királyt arra szállítják fel, hogy a' 24 tziikkelyeket illető végakarátját tenné nyilvánvalóvá — éppen ezen okból kapott Hollandiának a' Német szövetség gyűléseiben lévő Követje, bizonyos Instruatiókat.

B é t s.

**Bétsben 's a' külső városokban chole-
rában Dec. 29-kén déltől fogva:**

Dec. 30-dikán délig megbetegedtek 2-en, kigyógyultak 2-en, meghaltak 1.

Dec. 31-kén délig megbetegedtek 2-ten, kigyógyultak: senkisé, meghaltak 1.

Jan. 1-ső napj. délig megbetegedtek senkisé, kigyógy. 2, meghalt. senkisé.

Jan. 2-dikán senkisé megbet. senkisé gyógy. senkisé halt meg.

E' szerent Sept. 14 kélől fogva Jan. 2 káig megbetegedtek 4093-an, kigyógyultak 2136, meghaltak 1953-en, orvoslás alatt vagynak még 4-en.

Magyar és Erdély Ország.

Hivatalos jelentések szerent Magyar Országban Jun. 13 kától fogva Dec. 27-kéig 90 Törvényhatóságokban, 4175 Helyeken pusztított az epeveszély, mellyben megbetegedtek 465,479-en; kigyó-

gyultak 245,214 en; meghaltak 201,021-gyen, orvoslás alatt vannak még 19,051-gyen. Megszűnt a' nyavalya 2252 Helyben; meglepett azolta 4 Helységet; újra kiűtött 5 Helységben.

K o l o s v á r o n megbetegedtek cholera-ban:

Dec. 19-kén	29	meggy.	18	megh.	10
Dec. 20-kán	16	—	50	—	5
Dec. 21-kén	12	—	50	—	—

E' szerént Kolosváron eddig megbeteg: 522, meggy. 180-non, meghalt. 72-ten, orvoslás alatt vannak 70-nen.

B e s z t e r t z e Bányán, Dec. 24-kén.

Ő Méltósága a' Besztertze Bányai Főtisztelendő Püspök Úr a' Cholera veszélyes nyavalya által elragadt Keresztényének lelkeikért, Deczember 24-kén a' Besztertze Bányai Püspöki Fő Templomban, áldozott a' Felséges Istennek — Karátson első napján pedig ugyan azon Templomban, több Zólyom Vármegyei 's Fels. Kamarai T. T. Tisztviselő Urak 's a' Radvánban fekvő Katonaság jelenlétében közönséges Háláadást tartott a' felett, hogy a' Fővalóság a' Haza Jó Attyát a' mi Felséges Királyunkat egész Felséges Familiájával együtt ezen dühösködő pestistől épségben megtartotta, és hogy tsak nem egész Zólyom Vármegyét annak pusztításaitól megszabadította. Ezen közönséges Háláadást követte Tiszt. Havetk a János Püspöki Concionator Úr ehhez alkalmaztatott Egyházi Beszédje. Az Eklé'siában jelenlévő T. T. Tisztviselő Urakat Ő Méltósága a' maga Residenciájában pompás ebéddel fogadta, a' mellyben a' Felséges Uralkodó Ház egészségéért tele poharak ürítették.

Tiszta Hazafi érdemeiért mulhatatlan emlékezetű Mlgos Hadadi Bátor Wesselényi Miklós Ts. Kir. Kamarás Urnak, és Nemes Közép Szolnok Vármegye Administratorának Özvegye, Mgos Nagy Aitai Cserey Helena Asszony Ő Nga a' közelebb elenyészett Decemb. hónap 16-kán Sibon a' Szilágyba be végezte-nagy betű Életét, mellynek egész folytába Nemét ditsőitő Lélek, 's Character erejével jeleskedett, ki valamint hív, 's jó Hitves, úgy okoson érző Anya is lévén — egyetlen fiát azon ohajtott következássel nevelte: hogy Ez ditső Nemzetének díszére élő igaz Hazafi lévén, a' Magyar Nemes Anyai érzésre legfőbb kellemmel ható jutalmát nyerte bölts intézetű Szülői fáradozásinak, és méltóvá lett: hogy Emlékezete köz hálával, Hamvai pedig Nemzeti Szent áldással tiszteltessenek.

A' Pénz folyamat Januárius' 2-dikán.
közép ár:

A' Státus' 5p.Centes Obligátzióji	85 1/2
Az 1820-béli sorsosok:	177 1/2
Az 1821-béli hasonlók:	— —
Bétsvárose 2 1/2 p. Centes Bankó Obligátzióji:	48 1/8 for. keltek, mind Conv.
A' Bank-Aktziák keltek	1158 1/4 for. ton Conv. Pénzben.

Béts. Felsőségi rendelés szerént, a' folyó Janárius hónapban mindenféle zsemlyéket és kétszeresből sütött kenyereket kissebbekre szakaszthatnak a' kenyérsütők, a' kiszabott árron mint a' mult hónapban. — A' marhahúsnak fontja 8 kr.on pengőpénzben, vagy is 20 V.krajtzáron meghagyatott.

Szerkesztető és Kiadó M á r t o n J ó 's ef, Professor. (Landstrasse Nro 315.)

Nyomtató: Nemes Haykul Antal. (Obere Bäcker-Strasse Nro 755.)